

Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Toetsingskader Terugkeer en Vertrek

Versie 1.1

15-12-2014

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Vorbereiding terugkeerooperatie	6
3	Vervoer locatie verblijf naar locatie vertrek	9
4	Vorbereiding vertrek op locatie feitelijk vertrek	10
5	Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming	14
6	Overdracht aan lokale autoriteiten	19
7	Afronding terugkeerooperatie	21
I	Bijlage Afkortingen	22

1

Inleiding

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) van het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) houdt toezicht op het vreemdelingendomein. Onderdeel daarvan is het toezicht op de terugkeer van vreemdelingen naar het land van herkomst of een ander land waar de toelating is gewaarborgd.¹ Hieronder valt ook de gedwongen terugkeer en de terugkeeroperatie die in dat kader wordt uitgevoerd. Dit toetsingskader bevat de normen die de Inspectie toetst t.a.v. deze terugkeeroperatie waarbij vertrekkende vreemdelingen door de Koninklijke Marechaussee (KMar) begeleid worden naar het land van bestemming. Het vormt een onderdeel van een (nog te ontwikkelen) breder toetsingskader voor het toezicht op het vreemdelingendomein.

De terugkeeroperatie, als bedoeld in dit kader, vangt aan op het moment dat de vreemdeling zijn (semi)-permanente verblijfplaats (AZC, VBL, DC)² verlaat in verband met de reis naar de locatie van feitelijk vertrek uit Nederland. Dit impliceert dat ook het vervoer (vaak uitgevoerd door de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)) vanaf de verblijfplaats naar de locatie van feitelijk vertrek een onderdeel van dit toetsingskader vormt. De terugkeeroperatie eindigt met de overdracht van de vreemdeling aan de lokale autoriteiten. Om de terugkeeroperatie succesvol te laten verlopen dienen voorafgaande aan de operatie diverse maatregelen te worden getroffen. Daar waar deze maatregelen tijdens de terugkeeroperatie van invloed zijn en beoordeeld kunnen worden zijn hiertoe in het toetsingskader tevens normen opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om voor de terugkeeroperatie relevante informatie die in het TISOV³ is opgenomen. Meer concreet kan het bijvoorbeeld de aanwezigheid van een fit to fly verklaring betreffen. Ook de afhandeling van de terugkeeroperatie komt in dit toetsingskader aan de orde. Het betreft de debriefing en verslaglegging over de gang van zaken gedurende de operatie.

¹ Dit was voorheen een taak van de voormalige Commissie Integraal Toezicht Terugkeer (CITT).

² AZC = asielzoekerscentrum, VBL = vrijheidsbeperkende locatie, DC = detentiecentrum.

³ TISOV is het Tijdelijk Informatiesysteem Overdracht Vreemdelingen, dat door ketenpartners wordt gebruikt om relevante informatie met betrekking tot de vreemdeling aan elkaar over te dragen. Het systeem is in de plaats gekomen van het gebruik van het formulier M118 uit de Vreemdelingencirculaire 2000.

Opeenvolgend zijn in het toetsingskader de volgende fasen opgenomen:

- Voorbereiding terugkeeroperatie (het betreft hier voorbereidingshandelingen direct voorafgaand aan het feitelijk vertrek, welke geen onderdeel zijn van de terugkeeroperatie zelf, maar wel van invloed daarop).
- Vervoer locatie verblijf naar locatie feitelijk vertrek.
- Voorbereiding vertrek op de locatie feitelijk vertrek.
- Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming.
- Overdracht aan lokale autoriteiten.
- Afronding terugkeeroperatie (debriefing en de verslaglegging na afloop van de terugkeeroperatie).

Het toetsingskader is zo opgesteld dat het toepasbaar is voor elke terugkeeroperatie waarbij vreemdelingen naar het land van bestemming worden begeleid. Dit kan vervoer over de weg, over het water of door de lucht zijn. Bij vervoer door de lucht kan een onderscheid gemaakt worden naar terugkeeroperaties met lijnvluchten, overheidsvluchten en gezamenlijke Europese vluchten, waaronder Frontex-vluchten⁴. Bij deze laatste vluchten kan Nederland optreden als organiserend of deelnemend land. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden verschillen naargelang.

De normen in dit kader zijn ontleend aan nationale en internationale regelgeving. Het betreft onder meer de volgende wet- en regelgeving:

- Vreemdelingenwet (Vw) 2000
- Vreemdelingenbesluit (Vb) 2000
- Voorschrift Vreemdelingen (VV) 2000
- Vreemdelingencirculaire (Vc) 2000
- Luchtvaartwet
- Besluit beveiliging Burgerluchtvaart
- Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren
- Richtlijn Europees Parlement en de Raad 2008/115/EG d.d. 16-12-2008
- EU verordeningen 300/2008 (28 april 2008) en 185/2010 (29 april 2010)
- Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG en de bijbehorende bijlage
- Comité van Ministers 925 Meeting, 04/05/2005
- FrontexCode of Conduct for joint return operations dd. 7-10-2013
- Leidraden / standaarden / handleidingen / voorschriften van de International Air Transport Association / IATA
- Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart, Chicago, 1944
- Vluchtelingenverdrag
- Anti-Folterverdrag
- Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)
- Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State (ABRvS)
- Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM)
- Handvest van de Grondrechten van de EU

⁴ Frontex-vluchten zijn in Europees verband georganiseerde terugkeeroperaties waarbij uit meerdere Europese landen afkomstige vreemdelingen collectief worden vervoerd naar (een) land(en) van bestemming. Eén land is verantwoordelijk voor de organisatie; overige landen zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van hun vreemdelingen.

Daarnaast zijn normen ontleend aan interne instructies en besluiten van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) van VenJ, de DV&O, de Koninklijke Marechaussee (KMar), de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND), aan uitspraken van de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State en aan bevindingen van de Nationale Ombudsman. In een enkel geval heeft de IVenJ een eigen norm geformuleerd.

Bij het toezicht gaat de Inspectie er van uit dat wet- en regelgeving worden nageleefd. Als dat, gegeven de specifieke omstandigheden, niet het geval is beoordeelt zij, uitgaande van de norm, de redelijkheid en billijkheid van de overwegingen die leiden tot de afwijking daarvan.

Bij het beoordelen van de uitvoeringspraktijk neemt de Inspectie tevens in overweging of er door de verschillende uitvoerders in hun beslissingen over en bejegening van vreemdelingen rekening wordt en/of is gehouden met de persoonlijke omstandigheden van deze vreemdelingen.

De in het toetsingskader opgenomen normen zijn nader uitgewerkt in vragenlijsten en checklists die de inspecteurs hanteren tijdens het toezicht op de terugkeeroperatie.

Het toetsingskader is afgestemd met de KMar, DT&V en DV&O.

2

Vorbereiding terugkeeroperatie

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
2. Voorbereiding terugkeeroperatie	2.1 Legitiem vertrek	Aan de tenuitvoerlegging van de terugkeeroperatie dient een (individueel gericht) <i>rechtsgeldig besluit</i> ten grondslag te liggen.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Richtlijn Europees Parlement en de Raad 2008/115/EG d.d. 16-12-2008 art. 6.1; Vreemdelingenwet (Vw) 2000 art. 63; Voorschrift Vreemdelingen (VV) 2000 art. 6.1 lid 2. <p>De IVenJ gaat na of er een rechtsgeldig besluit aan de terugkeeroperatie ten grondslag ligt. Dit kan bijv. door bij de DT&V het dossier in te zien of, voorafgaande aan de observatie van de terugkeeroperatie, een kopie op te vragen van het terugkeerbesluit of de ongewenst verklaring ex art. 67 Vw.</p>
	2.2 Informeren met betrekking tot klachten	De vertrekkende vreemdeling dient voorafgaande aan de terugkeeroperatie door de betrokken autoriteiten/ functionarissen te worden gewezen op het recht om zich over zijn behandeling gedurende de terugkeeroperatie te beklagen.	IVenJ-norm gebaseerd op diverse klachten-regelingen. <p>De IVenJ verwacht dat DT&V aan de vreemdeling meldt dat hij tijdens de terugkeeroperatie te maken kan krijgen met verschillende instanties en hun vertegenwoordigers en dat tegen elk van deze instanties bij de instantie zelf klachtrecht openstaat. De IVenJ verwacht dat van deze melding registratie wordt bijgehouden. De IVenJ kan tijdens de terugkeeroperatie nagaan of de registratie op orde is. Registratie kan desgewenst plaatsvinden in het Tijdelijk Informatiesysteem Overdracht Vreemdelingen (TISOV).</p>
	2.3 Tijdige en adequate informatieverstrekking vreemdeling/ gemachtigde inzake terugkeer	De vertrekkende vreemdeling – en zijn gemachtigde – dienen door de bij de organisatie van de terugkeeroperatie betrokken autoriteiten/ functionarissen zo spoedig mogelijk, doch minimaal 48 uur voorafgaand aan het feitelijk vertrek ⁵ , op de hoogte te worden gesteld van de effectuering van het terugkeerbesluit en de wijze van uitvoering daarvan, inclusief het vertrektijdstip. <p>Hierbij is expliciet aandacht voor de mogelijke toepassing van drang- en dwangmiddelen indien het gedrag van de vreemdeling daartoe aanleiding geeft.</p> <p>De datum en het tijdstip van aanzegging, de wijze van aanzegging alsmede door welke functionaris de aanzegging is gedaan, dienen te worden vastgelegd.</p>	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM) art. 13; Rapport Nationale Ombudsman (2012/081); Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State 201202050/4/V4; Werkproces DT&V J1, nr. 11.8. <p>Toelichting:</p> <p>De IVenJ vindt dat van het tijdstip van aanzegging, de wijze waarop en door wie de aanzegging is gedaan, registratie dient plaats te vinden. Registratie kan desgewenst plaatsvinden in het TISOV.</p> <p>Een werkwijze om de vreemdeling in te lichten over de algemene gang van zaken voorafgaande en tijdens de terugkeeroperatie is het vertonen van een voorlichtingsvideo of het aanreiken van een folder.</p>

⁵ Het feitelijk vertrek vangt aan op het moment dat de vreemdeling het vervoermiddel betreedt dat rechtstreeks zorgdraagt voor vervoer vanuit Nederland naar het land van bestemming.

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
2. Voorbereiding terugkeeroperatie	2.4 Psycho/medische check vóór aanvang terugkeeroperatie	<p>Vóór aanvang van de terugkeeroperatie dient te zijn beoordeeld of zich ten aanzien van de vertrekkende vreemdeling voorafgaande aan en/of tijdens de terugkeeroperatie mogelijk psycho-medische bijzonderheden (en bijgevolg incidenten) kunnen voordoen.</p> <p>Als dit het geval is dient daarop door de bij de uitzetting betrokken autoriteiten/functionarissen actief geanticipeerd te worden door bijvoorbeeld de inzet van professionele (psycho-)medische begeleiding door bijv. Medicare en/of een 'fit to fly' verklaring.</p> <p>Van (mogelijke) bijzonderheden dient aantekening te worden gemaakt.</p>	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 1.1.2; Richtlijn Europees Parlement en de Raad 2008/115/EG art. 9.2.a; Comité van Ministers 925 meeting, 04/05/2005 art. 16.1, 16.2 en 16.4; Frontex Code of Conduct art. 7.1, 7.2; Vreemdelingenwet (Vw) 2000 art. 64, Vreemdelingencirculaire (Vc) 2000 A3 art. 6.5 geeft aan dat de DT&V in de voorbereiding op het vertrek 'als dit nodig is' moet nagaan of de vreemdeling 'fit to fly' is. <p>Toelichting: De IvenJ vindt het van belang om na te gaan of er voorafgaande aan de feitelijke terugkeer voldoende screening heeft plaats gevonden om zoveel mogelijk niet voorziene psycho-medische feiten en/of omstandigheden uit te sluiten en daarmee de feitelijke terugkeer effectief te laten zijn. De uitvoering van de screening dient te zijn geregistreerd; dit kan bijvoorbeeld in het TISOV en/of door – met instemming van de vreemdeling – (een kopie van) zijn medisch dossier ter inzage aan daartoe bevoegde functionarissen mee te geven.</p>
	2.5 Informeren relaties over terugkeer	<p>De vertrekkende vreemdeling dient – zo mogelijk – vóór aanvang van de terugkeeroperatie in de gelegenheid te zijn gesteld om zijn relaties telefonisch of anderszins van zijn beoogde terugkeer op de hoogte te stellen.</p> <p>Indien de vertrekkende vreemdeling hiertoe voor aanvang van het feitelijk vertrek door de KMar in de gelegenheid wordt gesteld dient dit te worden geregistreerd.</p> <p>Relaties kunnen zich bevinden in Nederland, maar ook elders of op de terugkeerbestemming.</p>	<p>IVenJ-norm: de IvenJ is van mening dat het bieden van deze gelegenheid de effectiviteit van de terugkeeroperatie faciliteert. Het kan voorkomen dat er gegronde redenen zijn om het informeren van relaties vóór aanvang van terugkeeroperatie achterwege te laten.</p> <p>Eventuele gegronde redenen om het informeren van relaties achterwege te laten dienen te worden geregistreerd. Registratie kan desgewenst plaatsvinden in het TISOV.</p>
	2.6 Risico bezit asielinformatie bij terugkeer	De vertrekkende vreemdeling dient er door de bij (de voorbereiding van) de terugkeeroperatie betrokken functionarissen expliciet op gewezen te zijn – of worden – dat het (in zijn/haar (hand) bagage) voorhanden hebben van bescheiden met betrekking tot zijn/haar asielaanvraag in Nederland, risico's in het land van terugkeer met zich mee kan brengen (en deze dus achtergelaten kunnen worden).	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vreemdelingencirculaire (Vc) 2000 A3 art. 6.5; Werkinstructie DT&V B1 nr. 8.1. <p>Toelichting: Een aanwijzing met betrekking tot dit risico moet zijn gegeven voorafgaande aan de terugkeeroperatie, bijvoorbeeld tegelijkertijd met de aanzegging van vertrek door de regievoerder. Tevens moet deze aanwijzing herhaald worden bij het feitelijk vertrek door functionarissen van de KMar en tevens worden vastgelegd. De IvenJ gaat bij de uitvoering van de terugkeeroperatie na of de vertrekkende vreemdeling over dit risico is/wordt geïnformeerd.</p>

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
2. Voorbereiding terugkeeroperatie	2.7 Informatie met betrekking tot persoonlijke bescheiden, incl. waardevolle eigendommen en bagage van de vreemdeling	<p>De vertrekkende vreemdeling dient voorafgaand aan de terugkeeroperatie geïnformeerd te zijn/ worden over de (on)mogelijkheden met betrekking tot het meenemen van zijn/haar persoonlijke bescheiden/bagage. Het (moment van) verstrekken van deze informatie dient te zijn geregistreerd.</p> <p>De mogelijkheden m.b.t. het meenemen van de hoeveelheid bagage kunnen verschillen en zijn o.m. afhankelijk van de door DT&V met de vreemdeling rond het vertrek gemaakte afspraken, de mogelijkheden van de bestemming en de regels van de vervoerder.</p>	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.2c; Vreemdelingencirculaire (Vc) 2000 A3 art. 6.5; Werkinstructie DT&V B2 nr. 8.1. <p>Toelichting: Deze informatie moet, bijvoorbeeld bij de aanzegging van vertrek, worden gegeven door de regievoerder DT&V; hiervan <i>kan</i> aantekening worden gemaakt op het TISOV document. Ook moet deze informatie door de KMar (nogmaals) worden verstrekt bij het feitelijk vertrek op de vertreklocatie en dient deze melding te worden vastgelegd. Het heeft de voorkeur van de IVenJ dat deze informatie in een vroeg stadium is/wordt verstrekt om zoveel mogelijk te voorkomen dat onduidelijkheid over het al dan niet (kunnen) meenemen van persoonlijke bescheiden de terugkeeroperatie frustreert.</p>
	2.8 Terugkeer minder-jarigen	Indien bij een terugkeeroperatie een alleenstaande minderjarige vreemdeling (AMV) is betrokken dient voorafgaande aan het feitelijk vertrek vast te staan dat de operatie er op is gericht de minderjarige bij aankomst in het land van bestemming over te dragen aan een familielid, voogd, opvangvoorziening of vertegenwoordiger van het land van bestemming.	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Richtlijn Europees parlement en de Raad 2008/115/EG Art. 10.2; Vreemdelingencirculaire (Vc) 2000 A3 art. 6.1. <p>Toelichting: De IVenJ gaat na of een overdracht als zodanig gearrangeerd is en feitelijk plaatsvindt bij de overdracht.</p>

3

Vervoer locatie verblijf naar locatie vertrek

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
3. Vervoer locatie verblijf > locatie vertrek	3.1 Vervoer vreemdeling van verblijfslocatie naar locatie feitelijk vertrek	De functionarissen die verantwoordelijk zijn voor het vervoer van de vreemdeling van de verblijfslocatie naar de locatie van vertrek dienen op de hoogte te zijn van bijzonderheden met betrekking tot gezondheid, bagage, tijdstip aanwezigheid op vertreklocatie en overige aangelegenheden die van invloed kunnen zijn op het verloop van het vervoer en de opvolgende terugkeeroperatie. De bijzonderheden dienen te zijn vermeld in het TISOV, dat toegankelijk is voor de vervoerders.	IVenJ-norm: de IVenJ is van mening dat het kunnen beschikken over de genoemde informatie voor vervoerders essentieel is om het vervoer op een zorgvuldige, respectvolle en voor alle betrokken veilige wijze te kunnen uitvoeren.
	3.2 Tijdige aanwezigheid op locatie feitelijk vertrek	De vertrekkende vreemdeling, alsmede de functionarissen die de vreemdeling bij de terugkeeroperatie begeleiden, dienen ten minste 2,5 uur voor het feitelijke vertrek ⁶ uit NL op de vertreklocatie beschikbaar te zijn.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.1.a. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010). <p>Toelichting:</p> <ol style="list-style-type: none"> Dit geldt voor vertrek via luchthavens; voor andere vertreklocaties kunnen andere marges gehanteerd worden. Deze stelt de IVenJ, in overleg met bij de uitvoering van de terugkeeroperatie betrokken autoriteiten, vast. In de praktijk is het niet altijd mogelijk om 2,5 uur voor vertrek aanwezig te zijn, bijvoorbeeld omdat voorzieningen dan nog niet operationeel zijn. Bepalend voor het oordeel van de IVenJ is of er, ook vanuit het perspectief van de vertrekkende vreemdeling, voldoende tijd is om een feitelijk vertrek zorgvuldig voor te bereiden.

⁶ Zie noot 5.

4

Vorbereiding vertrek op locatie feitelijk vertrek

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
4. Vorbereiding vertrek op locatie feitelijk vertrek	4.1 Briefing feitelijk vertrek	<p>Vóór aanvang van het feitelijk vertrek dient door de daarbij betrokken procesverantwoordelijke functionaris* te worden nagegaan of alle voorwaarden aanwezig zijn om de terugkeeroperatie effectief uit te voeren.</p> <p>*In de meeste gevallen is dit de escortcommandant</p> <p>Hierbij dient ten minste aandacht te zijn voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Check van de vereiste reisbescheiden voor zowel de vreemdeling(en) als de begeleidende functionarissen. Tijdens de briefing komt aan de orde op welk reisdocument de vertrekkende vreemdeling zal reizen. Bij vertrek van een luchthaven wordt de vertrekkende vreemdeling met dit document ingecheckt. De procesverantwoordelijke functionaris checkt of de begeleiders alle bescheiden bij zich hebben. Het betreft in ieder geval een paspoort (eventueel voorzien van visum) dwangmiddelen op de man en indien van toepassing een vaccinatieboekje. De procesverantwoordelijke functionaris checkt of alle tickets en/of instapkaarten aanwezig zijn, zowel voor de begeleiders als voor de vertrekkende vreemdelingen. - De reisopdracht, info in het TISOV, het actuele gedrag van de vertrekkende vreemdeling, de antecedenten, gevarenclassificaties van de vertrekkende vreemdeling, de te volgen route en betrokken vervoerorganisaties, bijzonderheden over de bestemming. - Indien relevant/geïndiceerd: <ul style="list-style-type: none"> • medisch dossier/ medisch paspoort • fit to fly verklaring • beschikbaarheid arts/medisch verzorger - De beschikbaarheid van juiste en voldoende medicatie voor minimaal de voorziene duur van de terugkeeroperatie (incl. evt. terugreis) en medicatie voor de eerste periode van verblijf op de terugkeerlocatie. - De aan/afwezigheid van asielgerelateerde informatie over de uit te zetten vreemdeling in zijn/haar (hand)bagage (is feitelijk double check; zie ook proces voorbereiding). - Het aantal begeleiders. - Het seatingplan, het evacuatieplan en het plan van aanpak gebruik dwangmiddelen. - Overige tactische aspecten rond de operatie zoals bijv. de taakverdeling bij: de visitatie; het toezicht in de ophoudruimte; het betreden van het (lucht)vaar/voertuig. En ook het al dan niet voorhanden hebben van voorwerpen door de vreemdeling gedurende de terugkeeroperatie. 	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 1.1.2, 1.1.3, 1.2.6 3.2. a, b, c, d, e, f. • Frontex Code of Conduct art. 6. • Richtlijn Europees Parlement en de Raad 2008/115/EG art. 8.4. • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
4. Voorbereiding vertrek op locatie feitelijk vertrek	4.2 Informeren/afstemming bemanning van transportvoer-/vaartuig voor vertrek	<p>Na de briefing informeert de teamleider/escortcommandant KMar de gezagvoerder en de vertegenwoordiger van de bemanning in ieder geval over het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hoeveel begeleiders er meegaan en waarom; - wat voor categorie vertrekkende vreemdeling het betreft; - wie de vertrekkende vreemdeling is en wat zijn gemoedstoestand is; - welke dwangmiddelen gebruikt zijn of gebruikt gaan worden; - wat er te verwachten is bij het instappen (wel of niet meewerken); - wat van de bemanning verwacht wordt tijdens het instappen; - wat de bemanning van de begeleiders mag verwachten; - dat de escortcommandant het aanspreekpunt is; - of de vreemdeling als eerste of als laatste instapt; - dat de gezagvoerder te allen tijde geïnformeerd wordt indien daartoe aanleiding bestaat. <p>Indien de vertrekkende vreemdeling door de lucht vervoerd wordt dient de "Airline notification" te worden overhandigd aan de gezagvoerder van het vliegtuig. <i>(In de praktijk ligt deze taak bij de teamleider/escortcommandant van de KMar).</i></p> <p>Op dit document staat de voor de cockpit relevante informatie over de vertrekkende vreemdeling en de begeleiders.</p> <p>Wordt tijdens de vlucht overgestapt dan dient een kopie van de Airline notification te worden overhandigd aan de gezagvoerder van de vervolgvlucht. <i>(In de praktijk ligt deze taak bij de escortcommandant).</i></p>	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010). <p>Toelichting: Indien het een KLM vlucht betreft gebeurt dit in het crew center. Bij een Europese bestemming als de bemanning in transit is bij de gate. Bij andere luchtvaartmaatschappijen gebeurt dit in de praktijk altijd bij de gate.</p>
	4.3 Informeren vreemdeling feitelijk vertrek	De begeleiders van de KMar legitimeren zich direct na het overnemen van de vertrekkende vreemdeling met hun KMar ID aan deze vreemdeling.	Norm gebaseerd op:
		Bij aanvang van het feitelijk vertrek dienen bijzonderheden met betrekking tot de (wijze van) uitvoering door of namens de daarbij betrokken (operationeel) verantwoordelijke autoriteiten/functionarissen kenbaar gemaakt te worden aan de vertrekkende vreemdeling. De KMar dient hier aan te geven van welke dwang- en drangmiddelen zij eventueel gebruik kan/zal maken.	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.1.b. • Frontex Code of Conduct art. 5.1.
		Alle informatie van de zijde van de voor de terugkeeroperatie verantwoordelijke functionarissen dient op een voor de vreemdeling begrijpelijke wijze te worden overgebracht.	Norm gebaseerd op:
		Indien er sprake is van wederzijds onbegrip dient de vreemdeling in staat worden gesteld om zich via een tolk tot zijn begeleiders te kunnen richten.	<ul style="list-style-type: none"> • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.3.d. • Frontex Code of Conduct art. 5.2, art 11.2.
		NB. In voorkomend geval kan 24/7 gebruik worden gemaakt van de tolktelefoon.	
		De vertrekkende vreemdeling dient uitdrukkelijk te worden gewezen over de wijze van uitvoering, dat het in de vreemdeling zijn eigen belang is om vrijwillig mee te werken aan alle activiteiten die verband houden met de terugkeeroperatie en verstoring gedrag niet zal worden getolereerd.	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage art. 2.1b. • Frontex Code of Conduct art. 5.1.
		Het tijdstip van voornoemde informatieoverdracht alsmede de naam en functie van de functionaris die de informatie overbrengt, dienen daarbij geregistreerd te zijn/worden.	IVeJ-norm

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
4. Voorbereiding vertrek op locatie feitelijk vertrek	4.4 Controle identiteit	De procesverantwoordelijke functionaris van de KMar verifieert aan de hand van het meegegeven reisdocument van de vertrekkende vreemdeling diens identiteit/nationaliteit.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
	4.5 Fouilleren/ visiteren	Voor aanvang van het feitelijk vertrek dient de vreemdeling uit oogpunt van persoonlijke en algemene veiligheid aan lichaam en kleding te worden gecontroleerd op de afwezigheid van voor de vertrekoperatie risicovolle voorwerpen. De controle dient te worden uitgevoerd door daartoe bevoegde functionarissen van hetzelfde geslacht als de vreemdeling. De visitatie wordt direct na de overdracht van DV&O aan de KMar uitgevoerd. Dit gebeurt bij voorkeur niet door de personen die de vertrekkende vreemdeling tijdens de reis zullen begeleiden.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.2.b. • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
	4.6 Controle handbagage en ruimbagage	Handbagage en ruimbagage van de vertrekkende vreemdeling worden gecontroleerd op gevaarlijke goederen.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010). Toelichting: De controle van handbagage wordt direct na de overdracht van DV&O aan de KMar uitgevoerd. De controle van de ruimbagage is de verantwoordelijkheid van de luchtvaartmaatschappij.
		Alle voorwerpen die een gevaar kunnen opleveren voor de vertrekkende vreemdeling, de begeleiders of overige aanwezigen in het (lucht)vaar/voertuig worden ingenomen en afhankelijk van de aard van het risico, in het bagageruim ondergebracht.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.2.b en 2.2.c.
	4.7 Inrichting locatie feitelijk vertrek	De inrichting van de locatie waar de voorbereiding op het feitelijk vertrek plaatsvindt dient veilig en discreet te zijn in de zin dat de vertrekkende vreemdeling – met optimale bescherming van zijn persoonlijke veiligheid, integriteit en privacy – zich niet aan het toezicht van de begeleidende autoriteiten/ functionarissen kan onttrekken.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.1.c. • Vreemdelingenbesluit (Vb) 2000 par. 6.1a. Toelichting: De IVenJ beoordeelt de ruimten die voor de ophouding van vreemdelingen in gebruik zijn op de vertreklocatie. Indien er sprake is van ophouding in een op een politiecel gelijkende ruimte maakt de IVenJ gebruik van haar toetsingskader arrestantenverblijf om na te gaan of deze ruimten aan de eisen voldoen.
		Begeleide vertrekkende vreemdelingen worden altijd ingesloten in een individuele ophoud-ruimte. Indien het gedrag van de vreemdeling daartoe aanleiding geeft dient er altijd ten minste 1 escort bij de vreemdeling aanwezig te blijven. De deur mag dan niet dichtvallen.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
4. Voorbereiding vertrek op locatie feitelijk vertrek	4.8 Begeleiding richting (lucht) vaar/voertuig	Personeel van de Koninklijke Marechaussee begeleidt de vertrekkende vreemdeling van de ophoudruimte voor vertrek naar het (lucht)vaar/voertuig.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		De procesverantwoordelijke functionaris (escortcommandant) spreekt van te voren af met de begeleiders wat de taakverdeling is tijdens de begeleiding richting het (lucht)vaar/voertuig.	
		De procesverantwoordelijke functionaris ziet er op toe dat alle bagage en eventuele fouilleringszakken meegaan in het (lucht)vaar/voertuig.	
	4.9 Instaprocedure (lucht)vaar/voertuig	Indien met het transportvoer/vaartuig ook reguliere passagiers vervoerd worden brengen de begeleiders de vertrekkende vreemdeling(en) als eerste of als laatste aan boord. Dit wordt van te voren afgestemd met de gezagvoerder van het (lucht)vaar/voertuig.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		De overige passagiers worden via de bemanning ingelicht over de bijzondere aard van het vervoer.	
		In overleg met de bemanning worden onder de reguliere passagiers aanwezige kinderen of ouderen eventueel naar voren in het (lucht)vaar/voertuig geplaatst.	
	4.10 Last minute asielaanvraag	De vreemdeling dient in de gelegenheid te zijn om zich bij zijn feitelijk vertrek te richten tot (een vertegenwoordiger van) het gezag dat bevoegd is om op een (herhaalde) asielaanvraag te beslissen.	Norm gebaseerd op: • Vluchtelingenverdrag • Algemene Wet Bestuursrecht
	4.11 Aantal begeleiders	Het aantal begeleiders wordt na een analyse van de mogelijke risico's per geval bepaald. Bij een reis van niet meer dan vier uur zijn er minimaal twee begeleiders per vertrekkende vreemdeling. Bij een reis van vijf, zes of zeven uur zijn er minimaal drie begeleiders per vertrekkende vreemdeling. Bij een reis van acht uur of langer zijn er minimaal vier begeleiders per vertrekkende vreemdeling. Elke AMV wordt altijd door minimaal twee begeleiders begeleid.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad van de Europese Unie 2004/573/EG bijlage 1.2.6. • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).

5

Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
5. Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming	5.1 Informeren/afstemming bemanning (lucht) vaar/voertuig bij vertrek	<p>Eenmaal aan boord stelt de procesverantwoordelijke functionaris (escortcommandant) zichzelf en de overige begeleiders voor aan de gezagvoerder en de bemanning.</p> <p>De procesverantwoordelijke functionaris communiceert richting en maakt afspraken met een vertegenwoordiger van de bemanning over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie de begeleiders zijn en waar ze zitten; - wie de uit te zetten vreemdeling is en waar deze zit; - dat bij hevig verzet de vreemdeling neergelegd kan worden op drie stoelen; - wat de procedure m.b.t. toiletbezoek is; - dat er geen alcohol genuttigd wordt door begeleiders en vreemdeling; - dat warme dranken slechts met toestemming van de procesverantwoordelijke functionaris geserveerd worden; - dat communicatie met de vreemdeling altijd via de begeleiders loopt; - dat de vreemdeling geen mes en vork krijgt voor de maaltijd, maar uitsluitend een lepel; - hoe de procedure is op de plaats van bestemming. 	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
	5.2 Positie en begeleiding in het (lucht)vaar/voertuig	<p>De procesverantwoordelijke functionaris beslist waar de uit te zetten vreemdeling plaats zal nemen in het (lucht)vaar/voertuig. Hierbij houdt hij rekening met de beschikbaar gestelde plaatsen, indeling van het (lucht)vaar/voertuig en het aantal begeleiders.</p> <p>Er zit altijd een begeleider direct naast de vertrekkende vreemdeling. De vertrekkende vreemdeling zit nooit aan het gangpad of bij een nooduitgang.</p> <p>Er zitten altijd minimaal 2 begeleiders wakker naast vertrekkende vreemdeling. De overige begeleiders kunnen dan rusten.</p> <p>De vertrekkende vreemdeling wordt te allen tijde begeleid door de begeleiders naar het toilet. De deur van het toilet mag tijdens het toiletbezoek niet gesloten worden.</p>	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
5. Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming	5.3 Toepassing drang en/of dwangmiddelen	De vertrekkende vreemdeling dient, voor zover de omstandigheden dit toestaan, onverwijld geïnformeerd te worden over de (voorgenomen) toepassing van drang- en dwangmiddelen.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.2a, b, c, d, e. Frontex-code art. 6. Richtlijn Europees parlement en de Raad 2008/115/EG art. 8.4. Comité van Ministers 925 Meeting, 04/05/2005 Art. 19.1, 19.2. IVenJ-norm, afgeleid van artikel 6.1a Vreemdelingenbesluit 2000.
		De toepassing van drang en/of dwangmiddelen geschiedt overeenkomstig <ul style="list-style-type: none"> de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar en de maatregelen waaraan rechte van hun vrijheid beroofde personen kunnen worden onderworpen. de KMar Werkinstructie verwijdercentrum t.b.v. Escorts. 	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.2.e. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar. KMar Werkinstructie verwijdercentrum t.b.v. Escorts.
		Drang- en dwangmiddelen dienen uitsluitend te worden toegepast door functionarissen die daarin zijn geoefend en die bekend zijn met de risico's van toepassing van deze middelen. Toepassing vindt uitsluitend plaats met instemming van de voor de terugkeeroperatie verantwoordelijke operationeel leidinggevende.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren art. 23a, lid 3, 4. Comité van Ministers 925 Meeting, 04/05/2005 art. 19.2. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010). Werkinstructie transparantgelaatscherm van de Koninklijke Marechaussee. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		De schuimcap kan uitsluitend worden gebruikt na toestemming van de escortcommandant. Voor de inzet van een transparantgelaatscherm moet de 2e teamleider worden geïnformeerd, dan wel dient diens toestemming te worden gevraagd	
		Een transparantgelaatscherm wordt slechts gebruikt indien de informatie in het TISOV en de briefing BPG dit rechtvaardigen. En/of indien betrokkenen zich bij eerdere uitzetpogingen of nog voor de take-off heeft bediend van bijten/spugen.	
		De procesverantwoordelijke functionaris controleert de Bodycuff voor gebruik. De "Amerikaanse" Bodycuff wordt niet gebruikt.	
		Dwangmaatregelen mogen het vermogen van de vertrekkende vreemdeling om normaal adem te halen niet in gevaar brengen. In geval van gebruik van dwingend geweld wordt ervoor gezorgd dat de borstkas van de vreemdeling in verticale positie blijft en dat niets op zijn of haar borstkas drukt, zodat hij of zij normaal kan blijven ademen.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad van de Europese Unie 2004/573/EG bijlage 3.2.c. Frontex code of conduct joint return flights Article 6.3. Richtlijn van het Europese Parlement en de Raad 2008/115/EG 8.4. Comité van Ministers 925 Meeting, 4 May 2005 Art. 19.2. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		Ook is het niet toegestaan om de mond van de vreemdeling af te plakken of te bedekken. Ook niet als deze gaat schreeuwen of spugen.	

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
5. Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming	5.3 Toepassing drang en/of dwangmiddelen (vervolg)	Onder dwang gehouden vertrekkende vreemdelingen dienen tijdens de uitvoering van de terugkeeroperatie onder permanent toezicht van begeleiders te staan.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.2.g; Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		Indien een vertrekkende vreemdeling voorafgaand aan het feitelijk vertrek reeds is voorzien van dwangmiddelen zal er altijd minimaal een begeleider bij de vreemdeling blijven om toezicht te houden.	
		Het gebruik van kalmerende middelen om de verwijdering te faciliteren is verboden behoudens noodmaatregelen om de veiligheid van het transport te waarborgen. Een besluit tot de toepassing van kalmerende middelen kan uitsluitend worden genomen door een voor het transport verantwoordelijke leidinggevende, gehoord het oordeel van de medisch begeleiders.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.2.e, 3.4.2. Frontex-code 10.2.
		De voor de uitvoering van de terugkeeroperatie operationeel verantwoordelijke leidinggevende dient het besluit te nemen om toegepaste drang/dwangmiddelen gedurende de terugkeeroperatie (tijdelijk) te verwijderen.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> § Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.2.h; § Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		Bij vervoer door de lucht geldt dat indien reeds in het verwijdercentrum dwangmiddelen zijn aangebracht dit voor het boarden met de captain wordt besproken. Indien de captain geen bezwaar heeft blijft de vreemdeling hiervan voorzien zolang de procesverantwoordelijke functionaris dat noodzakelijk acht.	
		De toepassing van drang/dwangmiddelen dan wel de (noodzakelijke) toepassing van kalmerende middelen dient door of namens de operationeel leidinggevende geregistreerd te zijn/worden.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren art. 23.b; Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		<i>N.B. De inzet van dwangmiddelen wordt in de praktijk achteraf gemeld door het invullen van het 'meldingsformulier geweldsaanwending bij uitzettingen'. Dit formulier is samen met het Briefings- en Debriefingsformulier gevoegd bij de transportopdracht.</i>	

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
5. Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming	5.4 Beoordeling medische toestand en medische begeleiding algemeen	De eventueel bij de feitelijke terugkeer betrokken medische begeleiders dienen zich er bij aanvang van het feitelijk vertrek van te vergewissen dat de gezondheidstoestand van de vreemdeling zodanig is dat hij in staat is om te reizen.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 1.1.2, 3.3.d. Frontex-code art. 7.1, art. 11. Richtlijn Europees parlement en de Raad 2008/115/EG art. 9.2.a. Comité van Ministers 925 Meeting, 04/05/2005 art. 16.1, 16.4.
		Daartoe dienen de medische begeleiders ten minste 24 uur voor aanvang van het feitelijk vertrek te beschikken over medische documentatie ten aanzien van (de) door hen te begeleiden vreemdeling(en).	
		Indien geïndiceerd dient de gezondheidstoestand van de vreemdeling bij feitelijk vertrek nogmaals beoordeeld te worden door een (onafhankelijk) arts alvorens het vertrek kan aanvangen.	
		Gedurende de feitelijke terugkeer dient professionele medische begeleiding beschikbaar te zijn indien de omstandigheden dit vereisen.	
	5.5 Medische begeleiding Frontex-vluchten	Een gekwalificeerde arts dient de terugkeeroperatie in Frontex-verband te begeleiden.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.3.a, 3.3.b, 3.3.c, 3.3.d. Frontex Code of Conduct art. 11.
		Voor de feitelijke aanvang van de terugkeeroperatie dient de arts op de hoogte te worden gebracht van specifieke medische aandoeningen. Tot dan toe onbekende medische aandoeningen, die op de locatie van vertrek manifest worden – en die de vertrekoperatie kunnen beïnvloeden – dienen door de arts, in overleg met de voor de terugkeeroperatie verantwoordelijke autoriteiten, te worden beoordeeld.	
		Uitsluitend de arts is bevoegd om aan de vertrekkende vreemdeling medicamenten toe te dienen. Een zorgvuldige diagnose dient daar aan vooraf te gaan.	
		De vertrekkende vreemdeling moet in staat zijn om zich rechtstreeks, of via een tolk, tot de begeleidende arts te richten.	
	5.6 Toepassing (reguliere) veiligheidsvoorzieningen	Bagage van de vertrekkende vreemdeling dient, na te zijn onderworpen aan de gebruikelijke veiligheidschecks, uitsluitend vervoerd te worden in de bagageruimte van het (lucht)vaar/voertuig.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.2.d.
		Gedurende de uitvoering van de terugkeeroperatie dienen de veiligheidsriemen van de vertrekkende vreemdelingen gesloten te blijven.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.1.c. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		N.B. de KMar hanteert de volgende norm: De vreemdeling dient bij start en landing altijd een veiligheidsgordel te dragen. Ook indien hij vanwege hevige verzet op drie stoelen wordt neergelegd.	
	5.7 Geld en waardevolle voorwerpen	Geld en waardevolle voorwerpen van de vreemdeling dienen gedurende de terugkeeroperatie te zijn verpakt in een doorzichtige, gesealde verpakking die is voorzien van de naam van de eigenaar. Deze verpakking wordt niet vervoerd in het bagageruim van het (lucht)vaar/voertuig en kan in bewaring zijn bij de vreemdeling zelf of in zijn nabijheid. In het laatste geval dient de vreemdeling op de hoogte te zijn van de bewaarlocatie in het (lucht)vaar/voertuig.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 2.2.d.
	5.8 Selectie en opleiding begeleiders	De bij de (Frontex)terugkeeroperatie betrokken (Nederlandse) functionarissen dienen te zijn gekwalificeerd voor de taken die zij bij de operatie vervullen. Begeleiders van de Koninklijke Marechaussee zijn in het bezit van een van de volgende certificaten: OVA (Opleiding VerwijderingsAmbtenaar); CEB (Cursus Escort Begeleiding). De procesverantwoordelijke functionaris is in het bezit van het certificaat LECB (Leergang Procesverantwoordelijke functionaris (Escort) Begeleidingen).	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 1.2.4. Frontex Code of Conduct art. 8.3. Comité van Ministers 925 Meeting, 04/05/2005 art. 18.2, 19.3. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
5. Vervoer locatie feitelijk vertrek naar eindbestemming	5.9 Informeren deelnemende landen / luchtvaartmaatschappijen.	Deelnemende landen, doorreislanden, deelnemende luchtvaartmaatschappijen en het land van bestemming dienen geïnformeerd te zijn over de (Frontex) terugkeeroperatie en de eventuele rol die zij bij de operatie vervullen.	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto art. 1.1.4.
	5.10 Herkenbaarheid begeleiders	<p>De bij de terugkeeroperatie betrokken (Nederlandse) functionarissen dienen gedurende de operatie duidelijk te kunnen worden onderscheiden van de uit te zetten vreemdelingen door middel van bijvoorbeeld een uniformvest, badge of armband.</p> <p>De begeleiders dienen bij de terugkeeroperatie als persoon herkenbaar en identificeerbaar te zijn.</p>	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 1.2.5. Frontex Code of Conduct art. 9. Comité van Ministers 925 Meeting, 04/05/2005 Art. 18.4.
	5.11 Bewapening begeleiders	<p>In afwijking van de <i>Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar en de maatregelen waaraan rehtens van hun vrijheid beroofde personen kunnen worden onderworpen</i>, is het voor de bij de terugkeeroperatie betrokken (Nederlandse) functionarissen niet toegestaan te beschikken over (vuur)wapens om de orde te bewaren.</p> <p>Voor het overige gelden de bepalingen van de genoemde Ambtsinstructie onverkort.</p>	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 1.2.5.
	5.12 Tussenstop tijdens terugkeeroperatie	<p>Tijdens een tussenstop/overstap op een locatie in het buitenland wordt rekening gehouden met lokale opvattingen ten aanzien van het gebruik van dwangmiddelen. De procesverantwoordelijke functionaris maakt per situatie een afweging.</p> <p>N.B. Nederlandse begeleiders hebben op buitenlands grondgebied geen bevoegdheden, maar blijven wel verantwoordelijk voor de vertrekkende vreemdeling.</p> <p>Nederlandse begeleiders blijven tot aan de overdracht verantwoordelijk voor de vertrekkende vreemdeling. Ook tijdens een tussenstop in het buitenland blijven altijd minimaal 2 begeleiders in de directe nabijheid van de vertrekkende vreemdeling. De vreemdeling wordt tijdens de tussenstop in principe niet tijdelijk overgedragen aan de lokale autoriteiten.</p> <p>Wordt tijdens een terugkeeroperatie via de lucht overgestapt op een andere vliegtuig dan dient de procesverantwoordelijke functionaris steeds een kopie van de "Airline notification" te overhandigen aan de gezagvoerder van de vervolgvlucht. (Zie ook Informeren/afstemming bemanning van (lucht)vaar/voertuig voor vertrek).</p> <p>Indien na de tussenstop de reis vervolgd wordt met een nieuwe bemanning en gezagvoerder dan worden deze overeenkomstig de procedure op de locatie van feitelijk vertrek van te voren geïnformeerd over alle bijzonderheden door de operationeel leidinggevende.</p>	Norm gebaseerd op: <ul style="list-style-type: none"> Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		<p>De inrichting van de locatie waar de vertrekkende vreemdeling tijdens de tussenstop tijdelijk verblijft dient veilig en discreet te zijn in de zin dat de vertrekkende vreemdeling – met optimale bescherming van zijn persoonlijke veiligheid, integriteit en privacy – zich niet aan het toezicht van de begeleidende autoriteiten/ functionarissen kan onttrekken.</p> <p>Functionarissen verantwoordelijk voor de uitvoering van de terugkeeroperatie maken hiertoe voorafgaande aan de operatie afspraken met de lokale autoriteiten. Deze afspraken zijn schriftelijk vastgelegd.</p>	IVenJ-norm

6

Overdracht aan lokale autoriteiten

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
6. Overdracht aan lokale autoriteiten	6.1 Vorbereiding op de overdracht	De procesverantwoordelijke functionaris is goed op de hoogte van lokale procedures met betrekking tot het uitstappen en overdragen van de vertrekkende vreemdeling aan de lokale autoriteiten. Indien nodig laat hij zich hierover door de bemanning nader informeren. Afhankelijk van de lokale omstandigheden blijven begeleiders al dan niet aan boord van het (lucht) vaar/voertuig en gaat de uit te zetten vreemdeling als eerste of als laatste van boord.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		Zo mogelijk dienen tevoren consulaire personeel en/of verbindingsoverheden van het ontvangende land te worden betrokken.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 5.d.
	6.2 Overdracht op locatie van bestemming	De vertrekkende vreemdeling(en) dien(t)en op de locatie van bestemming te worden overgedragen aan de autoriteiten aldaar.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 5.c. • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		De uitwisseling van documenten en de fysieke overdracht van de vreemdeling aan de lokale autoriteiten verloopt zonder incidenten.	• Richtlijn Europees parlement en de Raad 2008/115/EG art. 10.2. • Vreemdelingencirculaire 2000 (A3) art. 6.1.
		Het reisdocument (Paspoort, LP, EU document, Guiding Letter of de Covering Letter) van de vreemdeling wordt aan de lokale autoriteiten overhandigd.	Toelichting: De inspecteurs stellen ter plaatse vast of de vooraf als 'adequate opvang' aangewezen opvang aanwezig is en of overdracht aan een vertegenwoordiger van deze opvang plaatsvindt. Als overdracht aan 'adequate opvang' niet plaats kan vinden, wordt de uitzetting afgebroken en de vreemdeling naar Nederland teruggebracht. De inspecteurs beoordelen de opvang niet inhoudelijk.
	6.3 Uitgezonderd van overdracht en informatieverstrekking	In voorkomende gevallen dient er voor de over te dragen vreemdeling sprake te zijn van adequate opvang. In casu bij alleenstaande minderjarigen opvang door ouders/voogd/lokale instelling of bij psycho-medische begeleiding opvang door lokale medische begeleiders.	
		Een eventueel nog in het bezit van de begeleiders zijnde fouilleringszak wordt voor de overdracht aan de vertrekkende vreemdeling overhandigd en dus niet aan de lokale autoriteiten.	Norm gebaseerd op: • Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).
		De mutaties, de reisopdracht, de in het TISOV geregistreerde informatie etc. mogen nooit overgedragen worden. Begeleiders dienen deze documenten ook niet te laten zien.	
		Begeleiders vertellen nimmer dat de uit te zetten vreemdeling een ex-asielzoeker betreft. In voorkomend geval dient volstaan te worden met de boodschap dat de vreemdeling wegens illegaal verblijf Nederland is uitgezet.	

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
6. Overdracht aan lokale autoriteiten	6.4 Vertrekkende vreemdelingen niet geboeid	Tijdens de overdracht mogen de vertrekkende vreemdelingen niet zijn geboeid.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 5.e
	6.5 Overdracht/ vertrek vertraagd	Indien de overdracht op de locatie van herkomst, cq. de terugkeer naar het land van herkomst is vertraagd, dienen er door de voor de terugkeer-operatie verantwoordelijke autoriteiten voorzieningen te zijn getroffen om het verblijf voor begeleiders en (niet overdraagbare) vreemdelingen in het ontvangende land tijdelijk mogelijk te maken.	Norm gebaseerd op: • Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 5.h.
	6.6 Handelwijze bij het teruggeleiden van een vreemdeling naar Nederland	Wanneer een vreemdeling naar Nederland moet worden teruggeleid, omdat de overdracht aan de autoriteiten van het land van bestemming geen doorgang heeft kunnen vinden of een eerder aan de autoriteiten van het land van bestemming overgedragen persoon door Nederland moet worden teruggenomen, gelden voor deze teruggeleiding dezelfde normen en waarborgen ten aanzien van onder andere de bejegening / behandeling van, de informatieverstrekking aan en de klachtmogelijkheden voor de vreemdeling, als bij de oorspronkelijke begeleiding naar het land van bestemming. Dit met inachtneming van de dan geldende situatie en de redelijkheid en billijkheid die in die situaties van de uitvoerders mag worden verwacht.	Norm gebaseerd op: • De eerder genoemde bronnen voor normen in het terugkeer- en vertrekproces. Toelichting: Via deze algemene bepaling verklaart de IVenJ de eerdergenoemde normen voor (de voorbereiding van) de terugkeer naar het land van bestemming van overeenkomstige toepassing op de situatie dat de vreemdeling naar Nederland moet worden teruggeleid. De IVenJ zal de uitvoering (ook) in die situatie beoordelen naar de omstandigheden van het geval. Zo kan in specifieke situaties gelden dat voor het toepassen van geweldsmiddelen tijdens de teruggeleiding toestemming is vereist van de autoriteiten van het land van waaruit naar Nederland wordt teruggereisd.

7

Afronding terugkeeroperatie

Proces	Criterium	Norm	Toelichting
7. Afronding terugkeeroperatie	7.1 Debriefing feitelijk vertrek	Direct na afloop van het feitelijk vertrekproces dient er onder verantwoordelijkheid van de voor de terugkeeroperatie (proces)verantwoordelijke functionarissen een debriefing te worden gehouden waarin alle bijzonderheden met betrekking tot het proces door de daarbij betrokken functionarissen worden uitgewisseld en vastgelegd.	IVenJ-norm
	7.2 Verslaglegging feitelijk vertrek	<p>Van het verloop van het feitelijk vertrek dient door de (proces)verantwoordelijke functionarissen een schriftelijk verslag te worden opgemaakt dat na afloop beschikbaar wordt gesteld aan de voor het vertrek verantwoordelijke autoriteiten. Indien tijdens het feitelijk vertrek drangmaatregelen zijn genomen dan wel dwangmiddelen zijn toegepast en zich psycho-medische problemen hebben voorgedaan, dan worden deze expliciet in het verslag opgenomen. In dit verband wordt er <i>altijd</i> een meldingsformulier geweldsaanwending opgemaakt. Ook indien er geen geweld is gebruikt of geen dwangmiddelen zijn ingezet.</p> <p>De procesverantwoordelijke houdt registratie bij (checklist adequate opvang bij uitzettingen van een AMV) aan wie de AMV is overgedragen en wie van de voor opvang verantwoordelijke instantie bij de overdracht aanwezig was.</p>	<p>Norm gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> Beschikking van de Raad EU 2004/573/EG art. 7 juncto bijlage 3.4.2. Werkinstructie begeleiders van de Koninklijke Marechaussee (01-04-2010).

Bijlage

Afkortingen

Afkorting	Volledige naam
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
AMV	alleenstaande minderjarige vreemdeling
AZC	asielzoekerscentrum
CEB	Cursus Escort Begeleiding
CITT	Commissie Integraal Toezicht Terugkeer
DC	detentiecentrum
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DT&V	Dienst Terugkeer en Vertrek
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning
EVRM	Europees Verdrag van de Rechten van de Mens
IATA	International Air Transport Association
IND	Immigratie en Naturalisatie Dienst
IvenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
KMar	Koninklijke Marechaussee
LECB	Leergang Procesverantwoordelijke functionaris (Escort) Begeleidingen
OVA	Opleiding VerwijderingsAmbtenaar
TISOV	Tijdelijk Informatiesysteem Overdracht Vreemdelingen
VBL	vrijheidsbeperkende locatie
VenJ	ministerie van Veiligheid en Justitie
Vb 2000	Vreemdelingenbesluit 2000
Vc 2000	Vreemdelingencirculaire 2000
Vw 2000	Vreemdelingenwet 2000
VV 2000	Voorschrift Vreemdelingen 2000

Missie Inspectie Veiligheid en Justitie

*De Inspectie Veiligheid en Justitie houdt voor de samenleving, de ondertoezichtgestelden en de politiek en bestuurlijk verantwoordelijken
toezicht op het terrein van veiligheid en justitie
om inzicht te geven in de kwaliteit van de taakuitvoering en de naleving van regels en normen,
om risico's te signaleren
en om organisaties aan te zetten tot verbetering.
Hiermee draagt de Inspectie bij aan een veilige en rechtvaardige samenleving.*

Dit is een uitgave van:

Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
communicatie@inspectievenj.nl | www.ivenj.nl

Oktober 2015 | Publicatienummer:88259

*Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.*